

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 398/2025 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen miesten eturauhassyövän kansallisesta seulontaohjelmasta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Kimmo Kiljusen /sd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 398/2025 vp:

Aikooko hallitus selvittää kansallisen PSA-seulontaohjelman vaikutuksia ja aikooko hallitus ottaa miesten eturauhassyövän seulonnat mukaan kansalliseen seulontaohjelmaan ja mahdollisesti millä aikataululla?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Väestön ikääntymisen seurauksena syöpäsairaudet yleistyvät.

Miesten eturauhassyövän väestöpohjaista prostataspesifiseen antigeeniin (PSA) perustuvaa seulontaa ei toistaiseksi toteuteta missään EU:n jäsenmaassa.

Tutkimusten mukaan PSA-arvon määrittämiseen perustuva eturauhasen syöpäseulonta tuottaa tarpeettomia syöpädiagnooseja (haitat ylittävät hyödyt). Suurimman ja pitkäkestoisimman eturauhasen PSA-seulontatutkimuksen 23 vuoden tulosten mukaan seulonta vähensi kuolleisuutta suhteellisesti 13 prosentilla. Tutkimuksessa PSA-testeistä joka kuudennessa todettiin kohonneita arvoja, mutta vain neljäsosassa myöhemmin otetuista koepaloista vahvistettiin eturauhassyöpä.

PSA-testi kehitettiin alun perin eturauhasen poistoleikkauksen jälkeiseksi laatumittariksi ja seurantaan, ei seulontaan. PSA-testi ei erota koholla olemisen taustalla olevia syitä, eikä se ole syöpäspesifinen. PSA-arvo kohoaa iän myötä erityisesti ikääntymiseen liittyvän eturauhasen hyvänlaatuisen liikakasvun takia. Arvoa nostavat myös tietyt lääkeaineet ja eturauhasen tulehdus.

Seulontamenetelmän tai testin tulee pystyä erottamaan potentiaalisesti sairast terveistä luotettavalla tavalla. PSA-testi ei yksinään täytä seulontatestin kriteereitä. Tutkimusten mukaan jatkossa on kehitettävä eturauhassyövän riskipohjaiseen seulontaan perustuvia menetelmiä.

Kansallisessa syöpäkeskuksessa (FICAN) toimiva kansallinen syöpäseulontojen ohjausryhmä tekee ehdotuksia ja avustaa asiantuntemuksellaan sosiaali- ja terveysministeriötä syöpäseulontojen valmistelussa. Seulontaohjelmien asiantuntijaryhmät ovat vuonna 2025 julkaisseet kaikkien kolmen lakisääteisen syöpäseulonnan laatukäsikirjat.

Terveystieteiden tutkimuskeskus (Palko) perusti helmikuussa 2025 seulontajaoston. Seulontajaosto arvioi sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta seulontamenetelmiä ja seulontaohjelmia sekä antaa arvioinnin pohjalta lausuntoja ministeriölle. Seulontajaosto käsittelee myös muita kuin syöpäsairauksiin liittyvää seulontoja.

Hallitus selvittää miesten eturauhassyövän seulontaohjelman vaikutuksia tutkimus- ja kehittämissä. Seulontojen arviointia varten on rakennettu toimiva rakenne. Seulontamenetelmän käyttöön ottaminen täytyy perustua tutkimukseen ja lääketieteelliseen näyttöön seulontamenetelmän vaikuttavuudesta.

Helsingissä 4.12.2025

Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso